Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
na 45. posiedzeniu Senatu
w dniu 7 listopada 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra sprawiedliwości, prokuratora generalnego Waldemara Żurka

Szanowny Panie Ministrze!

Do mojego biura senatorskiego wpływają sygnały na temat problemów związanych z orzekaniem w zakresie właściwości miejscowej w sprawach dotyczących roszczeń z tytułu czynności bankowych, w szczególności w przypadkach, gdy dochodzi do cesji wierzytelności od konsumentów na rzecz wyspecjalizowanych podmiotów prowadzących działalność windykacyjną lub odszkodowawczą.

Wyborcy w szczególności zwracają uwagę na niejednolitą praktykę sądów, która prowadzi do chaosu prawnego oraz do ograniczania praw procesowych nabywców wierzytelności, co pośrednio uderza ostatecznie w konsumentów korzystających z cesji jako formy dochodzenia roszczeń wobec instytucji finansowych. W praktyce orzeczniczej pojawiają się przypadki, w których sądy pierwszej instancji odmawiają uznania właściwości miejscowej wskazanej przez powoda i przekazują sprawy do innych sądów, argumentując to m.in. „nadużyciem prawa procesowego" w związku ze zmianą siedziby podmiotu dochodzącego roszczenia. W takich sytuacjach zdarza się, że sądy interpretują art. 372 §1 k.p.c. w sposób zawężający, przyjmując, że z uprawnienia do wyboru sądu mogą korzystać wyłącznie konsumenci jako pierwotni kredytobiorcy, a nie podmioty, które nabyły wierzytelność w drodze cesji.

Tymczasem celem ustawodawcy przy wprowadzaniu art. 372 k.p.c. było z jednej strony wyrównanie sił procesowych stron w sporach z bankami, a z drugiej – odciążenie sądów w największych ośrodkach, zwłaszcza w Warszawie, poprzez umożliwienie wyboru sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę powoda.

Praktyka polegająca na badaniu „faktycznej siedziby" podmiotów lub na przypisywaniu im „instrumentalnego działania" z uwagi na wybór uprawnionego sądu stanowi w mojej ocenie ingerencję w prawo do sądu, prowadząc do nierówności stron w postępowaniu oraz do sytuacji, w której większość tego rodzaju sporów de facto będzie ponownie trafiała do sądów właściwych dla siedzib banków, głównie warszawskich.

Niezależnie od oceny działań konkretnych podmiotów, nie może mieć miejsca sytuacja, w której sądy, kierując się argumentem obciążenia własnego referatu, ograniczają uprawnienia procesowe obywateli i podmiotów reprezentujących ich roszczenia.

W związku z powyższym zwracam się do pana ministra z następującymi pytaniami.

1. Czy Ministerstwo Sprawiedliwości monitoruje praktykę sądów powszechnych w zakresie stosowania art. 372 §1 k.p.c. w sprawach dotyczących roszczeń wynikających z czynności bankowych?
2. Czy ministerstwo dostrzega problem odmiennej wykładni przepisów w zakresie dopuszczalności korzystania z właściwości przemiennej przez następców prawnych konsumentów (cesjonariuszy) i zamierza podjąć działania standaryzujące praktykę orzeczniczą?
3. Czy ministerstwo rozważa wydanie rekomendacji lub podjęcie inicjatywy legislacyjnej, która jednoznacznie potwierdzi, że nabywcy wierzytelności wstępują w prawa procesowe pierwotnego wierzyciela, w tym w prawo wyboru sądu właściwego?
4. Czy zdaniem ministerstwa dopuszczalne jest kwestionowanie przez sądy formalnie ujawnionej w KRS siedziby osoby prawnej na podstawie oceny „rzeczywistego prowadzenia działalności", bez jednoznacznego upoważnienia ustawowego?
5. Jakie działania zamierza podjąć ministerstwo w celu ochrony konsumentów, którzy działając w dobrej wierze cedują swoje roszczenia na wyspecjalizowane podmioty, licząc na sprawniejsze dochodzenie swoich praw, a w konsekwencji mogą być pozbawiani uprawnień, które im przysługiwały?

Poddaję pod rozwagę pana ministra postulat de lege ferenda, tj. uregulowanie powyższej kwestii analogicznie do tego, jak to uczyniono w art. 34a ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP